

International
Labour
Organization

100
1919-2019

KÜÇÜK DEĞERLİDİR

Serbest çalışanlar, mikro işletmeler ve
KOBİ'lerin istihdama katkısına ilişkin
küresel kanıtlar

Yönetici Özeti

Bu rapor, serbest çalışanlar¹ ve farklı büyüklük sınıflarından işletmelerin toplam istihdama yaptıkları katkıya ilişkin olarak dünya genelindeki kanıtları incelemektedir. Temel bulgulardan birisi, serbest çalışanlar, mikro ve küçük işletmelerin (“küçük ekonomik birimler”) dünyada toplam istihdam içinde en büyük paya sahip olduğudur.

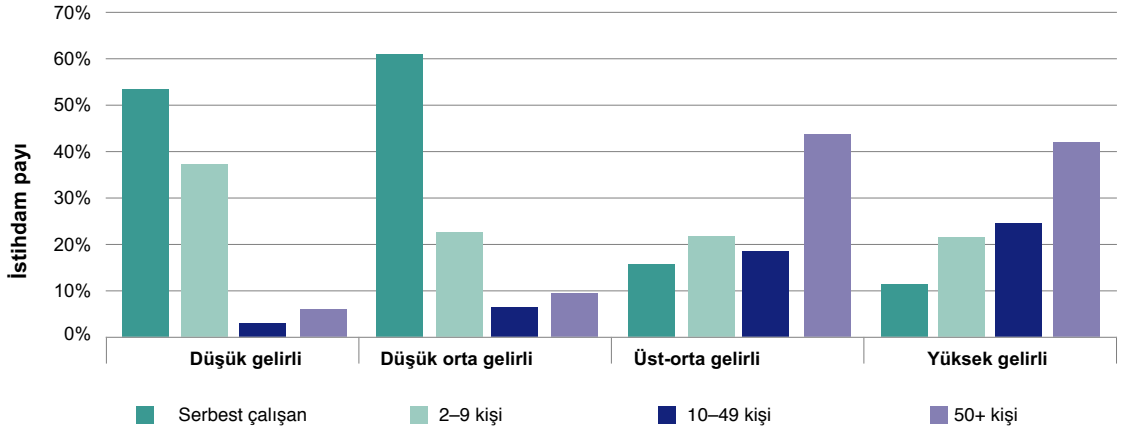
Burada sunulan tahminler, Kuzey Amerika hariç dünyanın tüm bölgelerinden 99 ülkenin ulusal hanehalkı ve işgücü araştırmalarından (firma temelli araştırmaların aksine) yararlanan yeni bir ILO veri tabanına dayanmaktadır. Bu araştırmalar, firmalardan ziyade insanlar üzerinde yapıldığından, serbest çalışma ve her türden işletmelerde istihdamı kapsayabilmektedir:

- Tüm büyüklük sınıflarındaki işletmeler: Mikro işletmeler (2 ila 9 çalışan), küçük işletmeler (10 ila 49 çalışan) ve orta ölçekli/büyük işletmeler (50 ve daha çok çalışan);²
- Kayıtdışı veya kayıtlı sektörlerde yer alan işletmeler;
- Tarım, sanayi ve hizmet sektörlerindeki işletmeler (kamu hizmetleri dahil)).

Bu raporda araştırılan 99 ülkeyi kapsayan örneklemde, küçük ekonomik birimlerin toplam istihdamdaki payı yüzde 70.

Bildiğimiz kadarıyla bu çalışma, serbest çalışanlar, mikro, küçük ve orta ölçekli/büyük işletmelerin istihdama katkısını böylesine çok sayıda ülkede -özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde- tahmin eden ilk çalışmadır. Önceki çalışmalar (örneğin ILO ve GIZ, 2013), serbest çalışanlar ve mikro işletmeler hakkında veri içermiyordu; bu da çeşitli türlerde ekonomik birimlerin istihdamdaki paylarına ilişkin güvenilir rakamlar ortaya koymayı ve karşılaştırmayı oldukça zorlaştırıyordu.

Serbest çalışanlar ve farklı firma büyüklük sınıflarının istihdamdaki payı, ülke gelir grubuna göre (%)³

Kaynak: ILO hesaplamaları, Ağustos 2019.

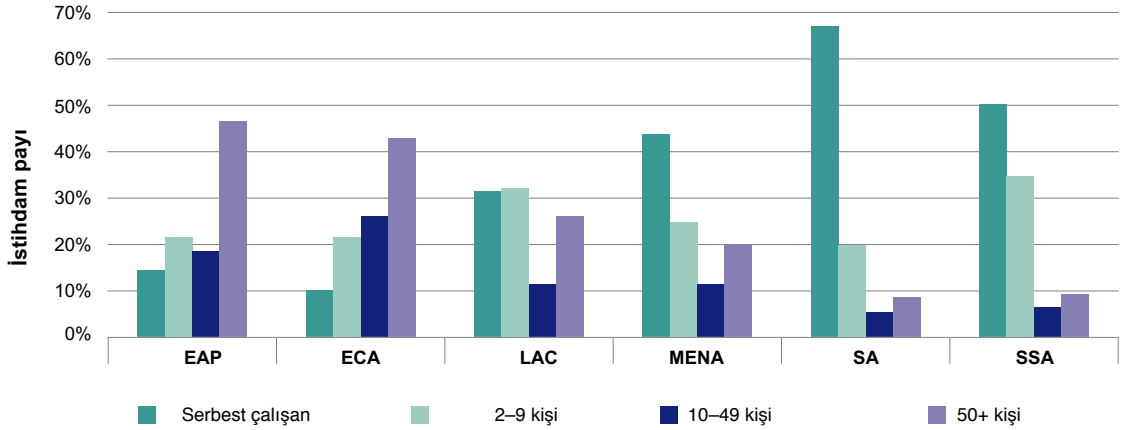
¹ Bu raporda “serbest çalışma” tabiri, 2018 yılında 20nci Uluslararası Çalışma İstatistikçileri Konferansı’nda (UÇİK) kabul edilen “Çalışma ilişkilerine ilişkin istatistikler hakkında Karar”da tanımlanan “çalışanı olmayan bağımsız çalışanlar” alt kategorisi ile 15nci UÇİK’te kabul edilen “Uluslararası İşteki Durum Sınıflaması (ICSE) hakkında Karar”da tanımlanan “kendi hesabına çalışanlar”ı kapsamaktadır. Bu raporun amaçları bakımından, “serbest çalışma” işverenleri (çalışanları olan bağımsız çalışanları) içermemektedir.

² Ülkelerin istihdam dağılımını raporlama biçimlerindeki kayda değer farklılık nedeniyle, karşılaştırılabilirliği sağlamak için, orta ölçekli işletmeler ile büyük işletmeleri “50 ve daha çok çalışanı olan işletmeler” olarak tek kategori halinde birleştirmek zorunda kaldık.

³ Örneklemdeki her ülke için veri setini oluştururken, 2009 ila 2018 arasında mevcut olan en yeni veriler kullanılmıştır. Bu durum, raporda sunulan tüm hesaplamalar ve rakamlar için geçerlidir.

Ülkenin gelir düzeyi yükseldikçe, küçük ekonomik birimlerin istihdamdaki toplam payı azaltmaktadır. En büyük pay Güney Asya, Afrika ve Ortadoğu'dadır.

Serbest çalışanlar ve farklı firma büyüklük sınıflarının istihdamdaki payı, bölgeye göre (%)

Not: EAP = Doğu Asya ve Pasifik; ECA = Avrupa ve Orta Asya; LAC = Latin Amerika ve Karayipler; MENA = Ortadoğu ve Kuzey Afrika; SA = Güney Asya; SSA = Sahraaltı Afrika.

Kaynak: ILO hesaplamaları, Ağustos 2019.

Yukarıda anılan ILO veri tabanı, hem kayıtlı hem de kayıtdışı sektörü kapamaktadır; böylece kayıtdışı işletmelerin de istihdama katkısını tahmin etmek mümkün olmuştur.

Küçük ekonomik birimlerin istihdam payında olduğu gibi, kayıtdışı sektörün istihdam payı da kişi başına gelir ile negatif ilişkiye sahiptir; bazı yüksek gelirli ülkelerde yüzde 5'ten az ile bazı düşük gelirli ülkelerde yüzde 90 üzeri aralıktadır.

Kayıtdışı sektörün istihdama katkısı özellikle tarımda yüksektir; bu sektörde baskın çoğunluk serbest çalışanlardır ve hemen hemen tümü kayıtdışı çalışmaktadır.

Bu raporun eksiklikleri arasında metodoloji, firmaların sınıflandırılması, verilerin mevcut olduğu ülke sayısına ilişkin belirli sınırlamalar ile cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerin yokluğu sayılabilir; bunlar daha sonra ayrıntılı olarak açıklanmaktadır. Yine de, farklı büyüklük sınıflarındaki işletmeler ve serbest çalışanlarca toplam istihdama yaptıkları katkıya ilişkin olarak değerli, büyük çaplı görgül kanıtlar sunulmaktadır.

Örneklemdaki 99 ülkede, toplam istihdamın yüzde 62'si kayıtdışı sektördedir.

Ulaşılan ana sonuçlardan birisi şudur: Küçük ekonomik birimlerin karşı karşıya olduğu gerçekliği kavramak, istihdam yaratma ve iş kalitesini artırmaya ilişkin temel zorlukların çözümlemenin anahtarıdır. Dünyanın her yerinde, ama özellikle düşük ve orta gelirli ülkelerde, küçük ekonomik birimlerin desteklenmesi, ekonomik ve sosyal kalkınma stratejilerinin esası olmalıdır.

